

Eva LAJEVEC | PREVZETE BESEDE IZ LATINŠČINE

Latinski samostalniki, ki so postali
slovenski samostalniki

Izvleček

Pričujoči članek predstavlja latinske samostalnike, ki so ob prevzetju v slovenščino ohranili svojo besednovrstno pripadnost, in poskus njihovega razporejanja po oblikoslovnih kategorijah. Pri tem opozarja predvsem na vlogo, ki sta jo pri prevzemanju latinskih prvin imeli francoščina in nemščina, na jezikovno zmožnost prevzemalcev ter na nekaj zanimivih primerov, ko je izid prevzemanja v slovenščino drugačen od pričakovanega.

Abstract

The paper presents a group of Latin nouns which retained their original word class on being adopted into Slovene, attempting to assign them to morphological categories. It focuses on the role of French and German in the process of borrowing Latin elements, on the linguistic abilities of those who borrowed from Latin, and on a few exceptional examples in Slovene where the Latin loan-words run counter to expectations.

0 Pričujoči članek je osrednji del obsežnejše raziskave, ki se je ukvarjala s prevzetimi besedami iz latinščine (Lajevec 2006). Raziskava je bila sicer zvrstno omejena na latinske prevzemke, ki se pojavljajo v govorjenem jeziku mladostnikov, vendar so se tudi na podlagi tako zamejenega gradiva pokazale osnovne težnje pri prevzemanju latinskih jezikovnih prvin v slovenščino.

1 Uvod

Prevzete besede in besedne zveze¹ so besede in besedne zveze, ki jih je slovenščina v svoji zgodovini in sodobnosti prevzela iz jezikov, s katerimi je prihajala v kakršenkoli stik – tako zemljepisni kot tudi kulturni.

Zemljepisno-politično pogojeno je prevzemanje iz jezikov sosednjih držav oziroma držav, ki so imele v preteklosti politično oblast nad naši-

---

¹ Po Toporišičevem zgledu (2005, 28–42) jim pravim tudi *prevzemke*.

mi deželami. Za prehajanje latinskih prevzemk je v tem pogledu daleč najpomembnejša nemščina, ki je bila vsaj do prve svetovne vojne tudi eden izmed pogovornih jezikov na našem ozemlju.

Glede kulturnih stikov imam predvsem v mislih velik vpliv jezikov, ki so v določenih zgodovinskih obdobjih veljali za jezik izobražencev. To sta francoščina kot učeni jezik razsvetljenstva in latinščina, ki so jo dolga stoletja uporabljali na vseh ravneh cerkvenega življenja: tako za teološko-filozofske razprave kot tudi za obrede, ki jih je spremljalo preprosto ljudstvo. Cerkevna raba latinščine je predvsem od drugega vatikanskega koncila, ki je predpisal obredje v narodnih jezikih, močno omejena, vendar se je njen vpliv že prej prenesel na znanstveno terminologijo vseh ved, najbolj neposredno na medicino in biologijo, pa tudi na družboslovne vede s pravom in jezikoslovjem. Bolj posreden je njen vpliv v novejših vedah, vendar je latinski izvor strokovnih izrazov viden tudi v tistih vejah znanosti, ki so svojo terminologijo prevzemale iz angleščine, in sicer zaradi preprostega dejstva, da je angleščina ogromen delež svojega besedja že zelo zgodaj prevzela ravno iz latinščine.

Anglo-amerikanizacija zadnjega desetletja ali dveh nam zaradi tega istega dejstva prav tako prinaša mnogo prevzetih besed latinskega izvora, čeprav se ga govorci zelo verjetno sploh ne zavedajo, npr. *forum*, *internet*, *seks*, *subkultura* in mnoge druge.

Če si najprej ogledamo, kdaj so se besede iz mojega gradiva pojavile v slovenščini (Lajevc, 2006, 13–17), pridemo do izida, ki je presenetljiv samo na prvi pogled. Kljub dolgi zgodovini prevzemanja iz latinščine je bila namreč velika večina besed prevzetih v 19. in 20. stoletju,² starejših prevzemk je pravzaprav samo za vzorec. Predpostavljam, da bi bila slika precej drugačna, če bi prevzete besede izpisovala iz verskega ali cerkvenoupravnega besedila. Tukaj pa ne smemo pozabiti, da je obravnavano besedišče vzeto iz govorjenega jezika mladostnikov, ki govorijo o svojih priljubljenih temah: o medsebojnih odnosih, ljubezni, šoli, internetu, zabavi – torej o temah, ki so pogojene in utemeljene z današnjim časom in spodbujajo tudi temu primerno izrazje.

V omenjeni raziskavi smo si ogledali tudi pot, po kateri so latinske prevzemke prešle v slovenščino. Iz dobljene razporeditve sledi, da so prevzete besede v slovenščino skoraj po pravilu prešle iz nemščine, večinoma s francoščino kot posrednikom med nemščino in latinščino. Toda ta izjava je vprašljiva, če upoštevamo, da so pisci še v 19. stoletju (prej pa sploh) obvladali oba jezika, tako nemščino kot tudi latinščino. Zato je pravilneje, če govorimo o vplivu nemščine na slovenjenje latinskih besed: znanje nemškega jezika je takratnemu piscu in govor-

² Povzeto po Snoj (2003, gesla k obravnavanim besedam).

cu pomagalo uzaveščati latinske prevzemke in jih uvrščati v slovenski jezikovni sistem.

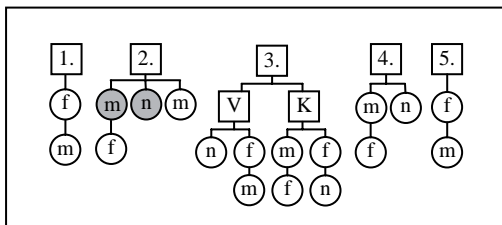
Zanimivo je vedeti tudi to, kako so latinske besede prišle v nemščino.³ Neposredno prevzemanje iz latinščine se je odvijalo v več valovih: najprej že zelo zgodaj, z rimsko zasedbo Germanije, nato s pokristjanjevanjem in še pozneje z znanostjo v obdobju humanizma. Vendar so latinske prevzemke prihajale v nemščino tudi s prevzemanjem iz drugih evropskih jezikov: kot smo videli zgoraj, najpogosteje iz francoščine, ki je neposredna potomka latinščine. Ta je na nemščino najbolj vplivala s srednjeveškim dvornim življenjem in viteštvom, z Diderotovo Enciklopedijo v času razsvetljenstva in s francosko revolucijo. Šele v novejšem času nemščina prevzema iz (ameriške) angleščine, kar je kot v slovenščini pomembno zato, ker z angleščino nevede pritekajo v nemščino tudi mnoge besede latinskega izvora.

2 Latinski samostalniki, ki postanejo slovenski samostalniki⁴

a) Slovenski samostalniki moškega spola

Pri samostalnikih, ki so v slovenščini moškega spola, je zanimivo to, da so nastali iz latinskih samostalnikov moškega in srednjega spola, in sicer večinoma z odbitjem tipičnih latinskih končnic *-us* in *-um* (npr. *konflikt* in *temperament*), pri čemer so tovrstne besede v slovenščini dobile ničto končnico. To pomeni, da med prevzetimi besedami iz latinščine ni samostalnikov srednjega spola (razen tistih, ki so bili v slovenščini tvorjeni nanovo in s slovenskimi priponskimi obrazili, npr. *komuniciranje*).

V latinščini se samostalniki na *-us* sklanjajo po dveh sklanjatvenih vzorcih. Glede na to se razdelijo v 2. in 4. sklanjatev, vendar ni pravila, ki bi omogočalo, da bi po imenovalniku prepoznali sklanjatev, v katero samostalnik spada. Ta delitev pri prevzemanju v slovenščino očitno ni igrala nobene vloge, saj v vseh primerih odpade tipična končnica *-us* in nastali samostalniki moškega spola z ničto končnico se sklanjajo povsem

³ Povzeto po Bußmann (2002, 93).

⁴ Na sledečih straneh besedilo spremljajo preproste skice, ki naj usmerjajo bralca po latinskem sklanjatvenem sistemu. Številčne oznake zaznamujejo latinske sklanjatve, kratice *m*, *f* in *n* v zgornji vrstici označujejo prevladujoči spol v posamezni sklanjatvi, v spodnji vrstici pa spol, ki se pojavi izjemoma. S sivo barvo je označena skupina samostalnikov, o kateri se trenutno govori.

enakovredno po prvi moški sklanjatvi: *kabel, stil, termín, tip; intelekt, konflikt, kontakt, proces, seks*.

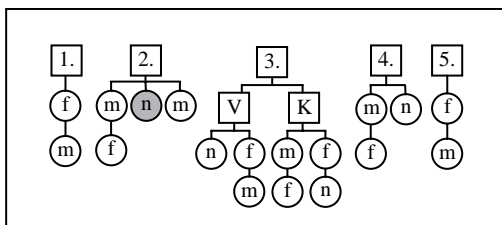
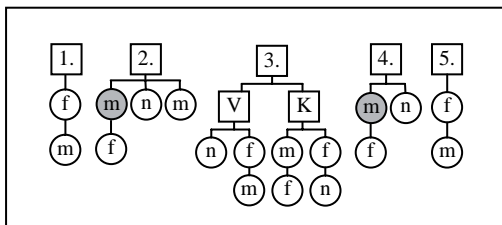
Zanimivo je, da nekateri samostalniki druge in četrte latinske sklanjatve ob prevzemu obdržijo končnico *-us* ali

-um, čeprav za to nimajo nobenega oblikoslovnega razloga. Njihova končnica se v slovenščini obravnava kot del osnove, zato se od roditelja dalje sklanjajo po vzorcu slovenske prve moške sklanjatve. V mojem gradivu sta taka le dva, in sicer *status* iz samostalnika četrte sklanjatve in *forum* iz samostalnika srednjega spola, ki je ob prevzemu (kot vsi samostalniki srednjega spola) zamenjal spol. Takih samostalnikov je v slovenščini še nekaj, npr. *cirkus* in *modus* ter *datum*, *kurikulum* in *spektrum* iz latinske druge sklanjatve, poleg teh pa nepregledna množica lastnih imen, npr. *Tácitus*, *Livius*. Pod vplivom slovenjenja lastnih imen (*Tácit*, *Livij*) se je skrajševanje osnove (po prevzemu v slovenščino) preneslo tudi na stvarna imena, vendar je bilo uspešno v različnih stopnjah: med naštetimi besedami je samo *spektrum* tak, ki ga je *spekter* popolnoma izrinil, *kurikulum* se sicer pogosto sklanja *kurikula*, *kurikulu*, ..., vendar skrajšana oblika v imenovalnik ni prodrla, *cirkus*, *status*, *modus*, *forum* in *datum* pa se pojavljajo samo v tej obliki.

Samostalnikom na *-um* so podobni samostalniki s priponskim obrazilom *-ium*, le da po odbitju pripona *-i-* ostane in se podaljša z *-j-*, ki pravorečno zapira zev v latinskem imenovalniku, npr. *medij*.⁵ Kot posebnost pri latinski končnici *-ium* velja omeniti besedo *studio*, ki v slovenščino ni bila

prevzeta po tem pravilu. To pa niti ni presenetljivo, če pomislimo, da smo njeno izvorno besedo *studium* prevzeli kot *študij* že davno prej, preden se je v naši predmetnosti pojavil *studio*.

Enako kot samostalniki na *-ium* se pri prevzemanju obnašajo samostalniki na *-ius*, vendar v mojem naboru ni nobenega takega primera, čeprav tovrstne besede obstajajo, npr. *radij*. Ta primer je vzporeden

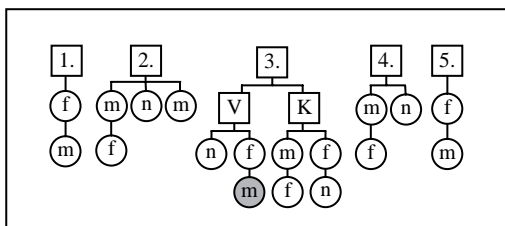

⁵ Ta samostalnik je zanimiv, ker se v vseh ponovitvah pojavlja v pomenu '(družbena) občila', torej kot samostalnik, ki ima v tem pomenu ponavadi samo množino, vendar je v obravnavanih besedilih rabljen tudi v ednini: *In kako ta medij vpliva na vas?*

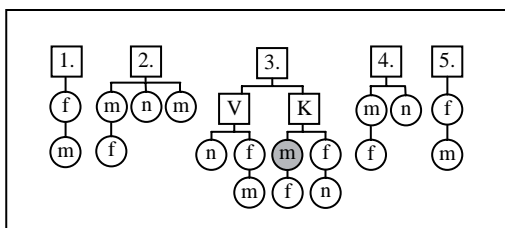
pravkar omenjenemu *študiju*, saj smo njegovo izvorno besedo *radius* 'žarek; prečka pri kolesu, polmer' prevzeli kot *radij* in *radio*.⁶

V skupino besed, ki so nastale iz latinskih moških samostalnikov na *-ius*, spada tudi *komentar*, ki prav tako ni bil prevzet po omenjenem pravilu – pričakovali bi namreč *komentarij*. Nemščina besede z obrazilom *-ium* ne pozna, okrajšavo obrazila je povzročila francoščina. Ta je latinsko obrazilo *-arius* prevzela kot *-aire*: lat. *commentarius* → frc. *commentaire*, odtod nem. *Kommentar*. Zanimivo je, da angleščina pozna *commentary*, vendar uporablja tudi *comment*, ki je še krajši od našega *komentarja*.

V mojem gradivu je en samostanik moškega spola, ki je bil iz tretje latinske sklanjatve prevzet po enakem pravilu kot doslej obravnavani primeri iz druge in četrte sklanjatve. *Kanal* je ob prevzemu izgubil latinsko končnico *-is* in jo nadomestil z ničto končnico.

Ostali samostalniki, ki so izšli iz moških samostalnikov tretje latinske sklanjatve, tvorijo posebno skupino, ki je značilna samo za prevzete samostalnike moškega spola. To so samostalniki na *-or* in *-er*, ki so v slovenščino prevzeti

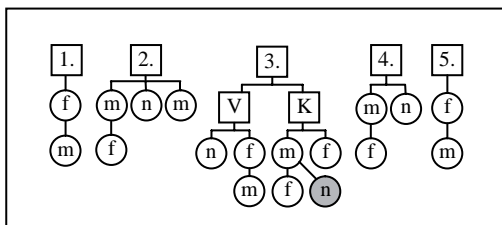

v celotni imenovalniški obliki, nato pa se v odvisnih sklonih podaljšujejo z *-j-* in sklanjajo s končnicami prve moške sklanjatve. Tak prevzem niti ni nenavaden, saj so ti samostalniki tudi v latinščini samostalniki z ničto končnico, ki imajo v odvisnih sklonih en morfem več, torej je sklop *-er-* ali *-or-* že v latinščini del osnove, npr. *moderator-ø*, rod. *moderator-is* – *moderator-ø*, rod. *moderator-j-a*, ali *character*, rod. *character-is* – *karakter-ø*, rod. *karakter-j-a*.

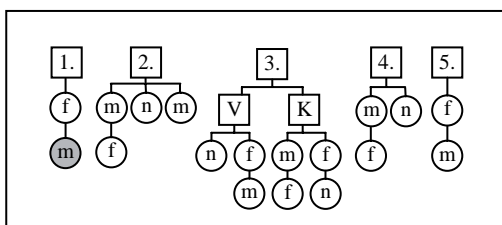
Tej skupini se pridružujejo še samostalniki srednjega spola tretje sklanjatve, ki se v imenovalniku končujejo na *-us* in ničto končnico ter se njihova osnova v resnici končuje s sklopom *-or-* ali *-er-* (rotacizem), npr. *corpus-ø*, rod. *corpor-is*, ali *genus-ø*, rod. *gener-is* (nista v mojem gradivu). Za te zadnje samostalnike ni torej nič nenavadnega, da sklop *-us-* občutimo kot del osnove in mu dodajamo še ustrezna slovenska sklonila. To

⁶ Pri tem naj kot zanimivost opozorim še na to, da je (glede na prevzem v slovenščino) starejša beseda *radij* povzela preneseni pomen latinske besede, mlajši *radio* pa osnovnega.

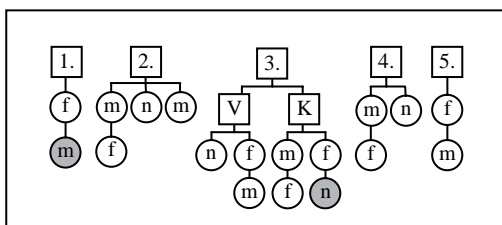
poudarjam zato, ker končnica *-us* kot del osnove samostalnikov druge in četrte latinske sklanjatve pomeni odstop od pravila o slovenjenju tovrstnih samostalnikov.

V mojem naboru ni nobenega samostalnika, ki bi ob prevzemu zamenjal spol iz ženskega v moškega, čeprav tudi taki obstajajo, npr. *urin* iz ženskega samostalnika *urina* (vendar pri tem samostalniku ni zanemarljiv vpliv drugih sodobnih jezikov, npr. angl. *urine*, nem. *der Urin*). Že v latinščini pa so obstajali samostalniki moškega spola, ki so imeli ženske (ajevske) končnice, in smo jih take tudi prevzeli, npr. *kolega*, vendar jih v slovenščini lahko pregibamo tudi po prvi moški sklanjatvi.

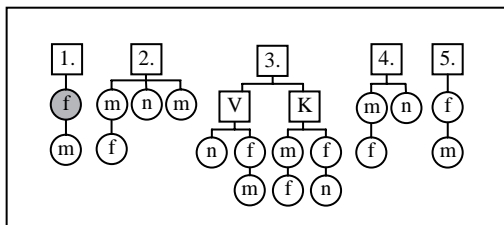
Vendar nismo vseh prevzeli na tak način. Latinski *idiota*, ki je sicer grškega izvora, je žensko končnico nadomestil z ničto in je v slovenščini polnopravni predstavnik prve moške sklanjatve. Seveda se to ni zgodilo šele v slovenščini, ampak že v francoščini: frc. *idiot* → nem. *Idiot* → sln. *idiot*. Enako se zgodi samostalnikom srednjega spola na *-(m)a* (rod. *-(m)atis*) in *-(m)ata* (rod. *-(m)a-torum*; mn.), ki so vse v latinščino prevzete iz grščine: namesto *-a* oziroma *-ata* dobijo ničto končnico, npr. *programma* → *program*; *problemata* → *problem*. Vendar to ni nujno pravilo: *diploma* in *stigma* (ki ju sicer ni v obravnavanih besedilih) sta tudi prevzeti po samostalnikih srednjega spola na *-ma*, *-matis*, pa sta kljub temu obdržali ajevsko končnico in ji ob prevzemu v slovenščino celo priredili spol.

b) Slovenski samostalniki ženskega spola

Prevzete besede iz latinščine, ki so v slovenščini ženskega spola, so bile v veliki večini tudi v latinščini samostalniki ženskega spola (v mojem gradivu 36 od 38-ih).

Ker je ajevsko končnica značilna za žensko sklanjatev tako v latinščini kot v slovenščini, je prevzemanje latinske prve sklanjatve potekalo

brez večjih posebnosti: *avla*, *cenzura*, *kamera*, *katastrofa*, *logika*, *norma*, *pavza*, *scena*, *šola*, *tema*. Daleč najbolj zanimiva je pojavitev besede *metoda*, in sicer zato, ker se je izvorna beseda v latinščini glasila *methodus*, torej je imela končnico,

ki nakazuje moški spol. V resnici je bila ženskega spola, zato je prevzem z ajevsko končnico popolnoma upravičen, ne pa tudi pričakovan.

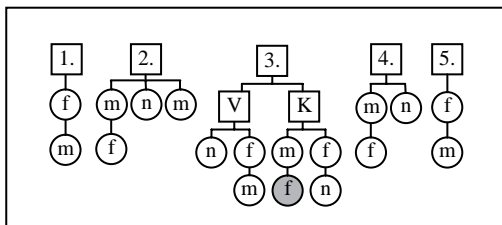
Podskupino med samostalniki na *-a* tvorijo samostalniki, ki imajo v latinščini pred ajevsko končnico samoglasnik *-i-*. V slovenščini je *-j-*, ki zapira nastali zev, večinoma zapisan: npr. *tragedija*. Poznamo pa tudi nedoslednosti, kot npr. *materija* : *materialen*, *material*, *materialist*, ... Rahla posebnost med temi besedami je *linija*, saj se njena izvorna beseda v latinščini pojavlja v dveh oblikah: *linea* in *linia* (prva pogosteje).

Drugo podskupino tvorijo latinske besede, v katerih priponsko obrazilo *-ia* sledi soglasniškemu sklopu *-nt-*: *conferentia*, *licentia*, *substantia*. Skupino *-ti-* pred samoglasnikom so že Rimljani izgovarjali kot [ci], zato je *c* v prevzetih besedah upravičen, ni pa popolnoma jasno, zakaj je izpuščen samoglasnik *i* (in njegova zapora *-j-*) v slovenskih *konferenca*, *licenca*, *substancia* – še posebej, če njihove oblike primerjamo s stanjem v sosednji hrvaščini: *konferencija*, *substancija*. Če si v *Od zadnjem slovarju slovenskega jezika* ogledamo vse besede, ki se končajo z *-nca*, ugotovimo, da jih je velika večina latinskega izvora, od teh skoraj vse izhajajo iz latinskih ženskih samostalnikov na *-ntia*, npr. *aroganca*, *distanca*, *evidenca*, *frekvenca*, *sentenca* in mnoge druge. Večinoma so bile prek nemščine prevzete v 19. in 20. stoletju, le *substancia* in *sentenca* že v 16. stoletju, in to kot *substancija* in *sentencija* (Snoj 2003)! To oddaljitev od nemškega prevzemanja s končajema [-anc] in [-enc] (*Substanz*, *Sentenz*) so lahko izvedli le prevzemalci, ki so dobro znali latinsko. Poznejše prevzemke so očitno podlegle nemškemu vplivu.⁷

V latinsko tretjo sklanjatev spadajo samostalniki na *-io*. Ti so nelatinistu zanimivi zato, ker so kljub ojevski končnici ženskega spola. Dosledno slovenjenje z ajevsko kočnico izkazuje dobro poznavanje latinskega oblikoslovja pri tistih, ki so (hote ali nehote) prevzemali besedje iz latinščine. V slovenščini se taki samostalniki končujejo s *-cija*, če je pripona *-io-* sledila soglasniku *t*, z *-zija*, če je sledila soglasniku *s*, in s *-sija*, če je sledila dvojnemu *ss*: *akcija*, *ambicija*, *definicija*, *fikcija*,

⁷ Enako se je zgodilo s samostalnikom *provincija*, čeprav je med zgoraj omenjenimi edina, ki ni izšla iz samostalnika na *-ntia*, ampak iz lat. *provincia* – postala je *provinca*.

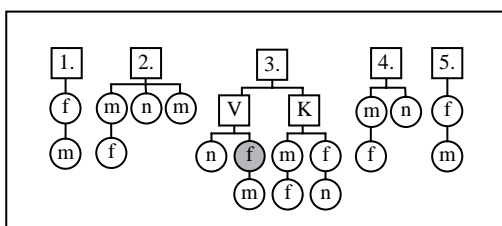
frustracija, funkcija, generacija, informacija, inšpekcija, komunikacija/komunikacije, percepcija, produkcija, sankcija, tradicija; verzija; agresija. Tovrstnih primerov je bilo v mojih besedilih daleč največ. Ob tem podatku postane zanimivo to,

da ravno najbolj zastopana skupina prevzemk prelamlja s pravilom o roditeljski osnovi, s pomočjo katere slovenimo latinske besede. Pričujoče besede so se namreč v latinščini sklanjale popolnoma enako kot *Petoviona*, torej *definitio*, rod. *definitionis*, ali *functio*, rod. *functionis*. Dejstvo, da nimamo **definicione* ali **funkcione*, je pravzaprav še bolj nenavadno, če si ogleđamo stanje v nekaterih drugih evropskih jezikih, ki so sicer izdatno vplivali na sprejemanje latinskih sestavin v slovenščino: nemščina, francoščina, angleščina in italijanščina te besede popolnoma dosledno prevzemajo s polno osnovo, seveda vsaka s svojimi pravopisnimi pravili: npr. nem. *Definition*, frc. *definition*, angl. *definition*, it. *definizione*.

Phrasis in praxis, ki sta bili v tretjo latinsko sklanjatev prevzeti iz grščine, sta ob prevzemu v slovenščino *-is* zamenjali z ajevsko končnico: *fraza, praksa*. Če ti dve besedi

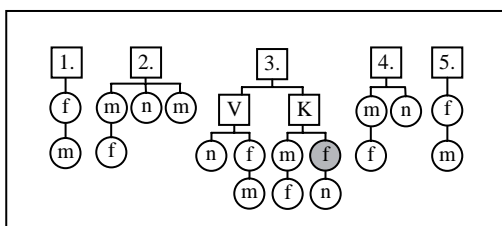
primerjamo z že omenjenim *kanalom*, ki s končnico *-is* prav tako spada v tretjo sklanjatev, le da je moškega spola, dobimo ponoven dokaz o jezikovni zmožnosti prevzemalcev v slovenščino: besede,

ki so oblikovno popolnoma enake, so glede na njihov spol poslovenili z ustrezno (ajevsko ali ničto) končnico.

Še ena podskupina prevzetih besed iz latinščine je izšla iz ženskih samostalnikov tretje sklanjatve, in sicer iz roditeljske osnove samostalnikov na *-tas*, rod. *-tatis*. Tudi

tukaj je kot pri *frazi* in *praksi* *-is* prešel v *-a*, skupina *-tat-* pa nekoliko presenetljivo v *-tet-*: *qualitas, qualitatis* → *kvaliteta*. Za prehod *-tat-* → *-tet-* ne najdem drugega razloga kot močan vpliv nemščine, ki besede

v tej skupini dosledno prevzema s preglasom (*e Pietät, e Kommodität, e Spezialität, e Nobilität, e Rarität, e Qualität* itd.) po zgledu francoskih

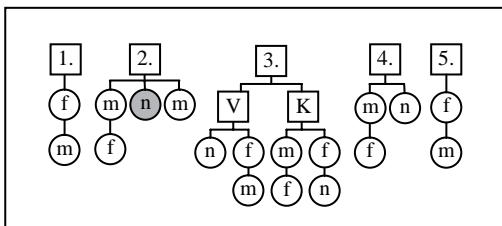

vzporednic na *-té* (*piété, commodité, spécialité, rareté, qualité*). Toporišič (1973, 243) pravi, da so prevzemke z obrazilom *-iteta* stilne različice v razmerju do izpeljank z domačim morfemom *-ost*, npr. *abnormiteta* – *abnormnost*, *komoditeta* – *komodnost*, vendar tak par ravno za moj primer sploh ne obstaja, saj imamo *kvalitetnost* ('lastnost kvalitetnega') in ne poznamo samostalnika **kvalnost*. *Kvalitetnost* je namreč izpeljana iz pridevnika *kvaliteten*, ta pa že v slovenščini (kot 'tak, ki ima kvalitete, dobre lastnosti') iz prevzetega samostalnika *kvaliteta*. Po drugi strani so pari kot *komoditeta* – *komodnost* prave sopomenke, ki so nastale iz ustreznega pridevnika kot njegova posamostaljena lastnost. Vendar s to razliko, da je *komoditeta* nastala že v latinščini in se kot taka prenesla v slovenščino, *komodnost* pa je nastala znotraj slovenskega jezikovnega sistema, in sicer iz prevzetega pridevnika *komoden*. Položaj je preglednejši, če si ogledamo spodnjo skico:

Latinščina	Slovenščina		
qualis ↓ qualitas	→ kvaliteta	→ kvaliteten	→ kvalitetnost
commodus ↓ commoditas	→ komoden	→ komodnost	→ komoditeta

Prevzem latinskih samostalnikov *qualitas* in *commoditas*

V mojih besedilih sta se znašli tudi dve besedi ženskega spola, za kateri sklepam, da sta izšli iz množinske oblike samostalnikov srednjega spola. Za besedi *publika* in *gimnazija* sta kot izvorni besedi oblikovno in pomensko najustreznejša samostalnika *publicum* in *gymnasium*. Na prvi pogled je prehod nenavaden, če pa si ogledamo njuno množinsko obliko (*publica* in *gymnasia*), je postopek njunega prevzemanja najosnovnejši – kot v besedah *logika* in *tragedija*. Na *gimnazijo* je morda vplival samostalnik *šola*.

Na ta dva primera bi rada navezala samostalnik *skripta*, ki ga sicer ni v mojem gradivu, se pa velikokrat razpravlja o njegovi (ne)pravilni rabi. Res je, da smo v slovenščino prevzeli množinsko obliko latinskega samostalnika *scriptum* 'zapis; besedilo', vendar nas prejšnja primera

postavljata pred vprašanje, ali je sklanjanje v množinski obliki (*skripta, skript, skriptam, ...*) zares potrebno.

c) Slovenski samostalniki srednjega spola

Že pri samostalnikih moškega spola sem omenila, da vsi latinski samostalniki srednjega spola (ne glede na sklanjatev in končnico) ob prevzemu v slovenščino zamenjajo spol in večinoma postanejo moškega spola, tudi če obdržijo tipično srednjespolsko končnico *-um*.

LITERATURA

Slovarji in korpusni viri

Besedišče slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki. Elektronska izdaja v1.0.

DEBENJAK, D., B. in P.: *Veliki nemško-slovenski slovar*. Elektronska izdaja v1.0.

GRAD, ŠKERLJ, VITOROVIČ: *Veliki angleško-slovenski slovar*. Elektronska izdaja v1.0.

HAJNŠEK-HOLZ, M. in Jakopin, P.: *Odzadnji slovar slovenskega jezika po Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana, 1996.

KLUGE, F.: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. 22. Auflage. Berlin – New York, 1989.

MAIGNE D'ARNIS, W. H.: *Lexicon manuale ad scriptores mediae et infimae latinitatis*. Hildesheim – New York, 1977.

NIERMEYER, J. F.: *Mediae Latinitatis Lexicon Minus*. Leiden, 1976.

Nova Beseda: <http://bos.zrc-sazu.si>

Oxford Latin Dictionary (Oxonia). Oxford, 1968.

SLEUMER, A.: *Kirchlateinisches Wörterbuch*. Limburg a. d. Lahn, 1926.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana, 1998.

SNOJ, M.: *Slovenski etimološki slovar*. Druga, pregledana in dopolnjena izdaja. Ljubljana, 2003.

ŠLENC: *Veliki italijansko-slovenski slovar*. Elektronska izdaja v1.0.

TAVZES, M. in ADLEŠIČ, G. (ur.): *Veliki slovar tujk*. Ljubljana, 2002.

TOMBEUR, P. (ur.): *Thesaurus formarum totius latinitatis a Plauto usque ad saeculum XX^{um}*. Brepols – Turnhout, 1998.

WIESTHALER, F.: *Latinsko-slovenski slovar*. I–IV. Ljubljana, 1993–2002.

Ostala literatura

AUBELJ, B.: *Antična imena po slovensko*. Ljubljana, 1997.

BREZNIK, A.: O tujkah in izposojenkah. *Dom in svet*. Ljubljana, 1906. 149–154.

BUNC, S.: Tujke v slovenskem knjižnem jeziku. *Jezik in slovstvo*. Ljubljana, 1964. 58–62.

BUHMANN, H.: *Lexicon der Sprachwissenschaft*. Stuttgart, 2002³.

CIGALE, M.: *Znanstvena terminologija s posebnim ozirom na srednja učilišča*. Ljubljana, 1880.

- ČOP, B.: Latinske prvine v sodobni slovenščini. *Latina et Graeca* 31. Zagreb, 1988. 3–40.
- GANTAR, K.: Das Fortleben altgriechischer Typenbegriffe im Slowenischen. V: Welskopf, E. Ch. (ur.): *Soziale Typenbegriffe im alten Griechenland*. Berlin, 1982.
- GRAD, A.: Starejši grecizmi v slovenščini. I: *Linguistica XIX*. 1979. 99–118. II: *Linguistica XXI*. 1981. 165–173.
- KOPRIVA, S.: *Latinska slovnica*. Maribor, 1989.
- LAJEVEC, E.: *Prevzete besede iz latinščine v televizijskih pogovornih oddajah za mladostnike. Diplomsko delo*. Ljubljana, 2006.
- Latein und Griechisch im deutschen Wortschatz. Lehn- und Fremdwörter altsprachlicher Herkunft*. Berlin, 1979.
- MEYER-LÜBKE, W.: *Historische Grammatik der französischen Sprache. Zweiter Teil*. Heidelberg, 1921.
- MIHEVC-GABROVEC, E.: Pripombe k pisavi in rabi grških in latinskih imen in tujk. *Jezik in slovstvo*. Ljubljana, 1965.
- MIHEVC-GABROVEC, E.: Slovenski prispevek h grški in latinski etimologiji v letih 1945 do 1985. *Antični temelji naše sodobnosti*. Ljubljana, 1987.
- MUNSKE, H. H. in KIRKNESS, A. (ur.): *Eurolatein. Das griechische und lateinische Erbe in den europäischen Sprachen*. Tübingen, 1996.
- Slovenski pravopis. 1 Pravila*. Ljubljana, 1990.
- STRES, M.: *Prevzete besede iz stare grščine in latinščine v otroških in mladinskih revijah. Diplomsko delo*. Ljubljana, 2003.
- TOPORIŠIČ, J.: Mesto tujk in tujih lastnih imen v glasovnem, pravopisnem in sklanjativnem sistemu slovenščine. *Jezikovni pogovori II*. Ljubljana, 1967.
- TOPORIŠIČ, J.: Oblikovna segmentacija, predvidljivost spola in vključenost tujk v jezikovni sistem slovenskega knjižnega jezika. *Slavistična revija XVII/2*. Ljubljana, 1969. 343–353.
- TOPORIŠIČ, J.: Prevzete prvine slovenskega knjižnega jezika. *Slavistična revija XX/3*. Ljubljana, 1972. 285–318.
- TOPORIŠIČ, J.: Stilna vrednost glasovnih, prozodijskih, (pravo)pisnih, morfemskih in naglasnih variant slovenskega knjižnega jezika. *Slavistična revija XXI/2*. Ljubljana, 1973. 217–263.
- TOPORIŠIČ, J. idr.: *Slovenska slovnica*. Maribor, 1991.
- TOPORIŠIČ, J.: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana, 1992.
- TOPORIŠIČ, J.: Iz madžarščine prevzeto v slovenščino. V: M. Jesenšek (ur.): *Knjižno in narečno besedoslovje slovenskega jezika*. Maribor, 2005.

**Latin Loan-words in Slovene:
Latin Nouns Which Became Slovene Nouns
Summary**

The paper represents the main part of an extensive research into Slovene words borrowed from Latin. Although limited to Latin loan-

words occurring in the spoken language of the younger generation, the research has revealed the general tendencies of adopting Latin linguistic elements into Slovene.

At the primary level, the nouns used as research material are divided on the basis of their gender in Slovene. These groups are further subdivided by the gender of the original Latin nouns, and by their Latin suffixes as rendered in Slovene. A notable observation is that all neuter Latin nouns in the singular change their gender to masculine when borrowed into Slovene, whereas the other nouns retain theirs with equal consistency.

The majority of examples addressed in this study attest to the considerable linguistic ability of borrowers from Latin into Slovene, so that the rare loan-words which defy expectations come as a surprise. Most of them are feminine nouns with the Latin suffixes *-ntia*, *-io* and *-tas*.

The research into the abovementioned noun groups reveals that the process of borrowing linguistic elements from Latin into Slovene did not occur in isolation. On the contrary, it was influenced by several European languages, notably by French and German.

Naslov:
Eva Lajevc
Ĵapljeva 17
1000 Ljubljana